

HAZAI Kereskedelmi és Forgalmi R. T. NAPIRÓ

Elfizetési árak:

Helyben:		Vidéken:	
1 óra	1 K.	1 óra	1.50 K.
1/2 óra	3 K.	1/2 óra	4.50 K.
1/4 óra	6 K.	1/4 óra	9.- K.
1 óra	12 K.	1 óra	18.- K.

Megjelenik minden hétköznap este 8 órakor.

Ezerkilenc és kiadónyalai:

Szent István-tér 1.

TELEFON 208.

Egyes szám: 4 fillér.

Hirdetés díjszabás szerint.

Felolvasó szerkesztő és lapfőtudós: Daranyay Lajos.

Vezércikk.

Tényleg annyira fontos élelmiszerek azok, amiket most találtak eldugva sok-sok vaggonszámra, hogy *vezércikk*eknek nevezhetjük őket. Különösen ebben az élelmiszerhiányos világban. Mikor az ember elolvasta ezt a sok vaggon *vezércikk*et, izgatón csiklandozik a tőle, sok mindent szeretne papírra vetni, de hát... Olvassuk el hát csak szép nyugodtan s lakjunk jól a sok *vezércikk* gondolatától. Vagy ha ez nem tetszik, hát tessék a *Hazai Kereskedelmi és Forgalmi R.-T.* több hordó marósvajából, vagy az egy vaggon szódájából jóllakni. Tudunkkal ez nem ütözködik a cenzúrába.

Lefoglaltak — mondja a rendőri krónika —

A Commerciana Kereskedelmi r. t.-nél két és fél vaggon burgonyadarát, csokoládét; a Mercuria kereskedelmi r. t.-nél ecetsavat és kristálysódót; Grün Miksa kereskedőnél nyolc vaggon gyertyát, három vaggon kondenzált tejet és gyümölcsizét. Horváth Rudolf és társa gyarmatáru behozatali cégnél borsot és kakaót; Pongrácz Lajos cukorka és süteménygyárossal nagymennyiségű kekszet és cukorkaféléket; Smirkovszkij József prágai kereskedőnél kőmenny-prágai kereskedelmi és Forgalmi r. t.-nél öt vaggon kávépótlékot, több hordó marósvajakat, egy vaggon kristálysódót; Kriehaber Manónál 15 vaggon takarmányrépat; Rosenwaser Nánán kereskedőnél 29 láda csokoládét, egy Dabiron Frères nevű francia cégnél hatvanmétermáza libamájpástétomot; a Magyar Forgalmi Bank bécsi fiókja számára fentartott két vaggon teát, Zittenberg Szigrid kereskedőnél 64 vaggon kristálysódót, özv. dr. Lászlóné nevű háztulajdonos pincéjében egy vaggon zsírt, egy vaggon szalonnát. azzal, hogy a pincét egy bécsi kereskedő bérelte. Ezek ellen bűnvádi eljárás nincs folyamatban. Bűnvádi eljárással kapcsolatban lefoglalt a rendőrség Klopfor Manó Király-utca 8. szám alatti árufelhalmozó

raktárában 156 láda csokoládét 14 láda szardíniát, 57 láda gyufát, 74 láda gyertyát, 85 láda gyümölcsizét és 74 láda csokoládét, Steru Henriknél 123 kiló gyertyát és 170 kiló rézgálicot Kaufmann Kálmánál 10.000 parafint. A budapesti Iparbank r. t.-nél 65 métermáza szappant, Einhorn Józsefnél 500 pár gyermekcipőt, talpbőröket és 50 máza málnaszörpöt Kőszeg Vilmosnál pedig 100 láda stea ringyertyát.

Mondjunk még valamit? Csak ennyit: ez Magyarország.

... Meg fogjuk enni! ...

Ilyen kategorikus, sorsdöntő kijelentéseket már jó néhányat ismerünk a történelemből. Pl. mikor Brennus azt mondta, hogy: *vae victis!* Vagy az utcai Cato: *ceterum censeo!* Meg Iulius Caesar: *alea jacta est.* Végül, hogy egy hazait is említsünk: *Unbedingte Unterwerfung!* Mindeme kijelentések nyomában rettentő dolgok történtek.

Akárki meglátja, így lesz most is. Mint már említettük, Agoston Péter nagyváradi jogakadémiai tanár, a radikális, a demokrata, a szocialista, a szekularizáló szabadjóműves, könyvet írt a zsidókról. A *Zsidók útjához*, mint a megelőző mondatból sejteni lehet, nekünk semmi közünk. Minket Agoston Péterrel egy mérhetlen örvény választ el, egy egész világ... Nem azért, mert szekularizálni akar, hanem azért, mivel a világnézetével távolabb áll tőlünk, mint a legorthodoxabb zsidó rabbi.

Könyvének — bármennyire hangzatosak is szemtől oldalról az ellenkezőjét — nem örülünk. Először, mert semmit olyat nem ír a zsidóságról, amit mi már rég nem tudnánk, látnánk, nem hirdetnénk; másodsor, mert az Agoston-féle recept szerint a zsidó kérdést nem lehet megoldani. De a másikra hitetlen, radikális, szabadjóműves ember sohasem fog rátszállni.

Egy szóval, minket az Agoston Péter könyve csak igen kevéssé érdekel. Hogy mégis ismételtelen szólnunk róla, annak más oka van.

Alig két hónapja, hogy Agoston Péter könyve megjelent. S ez a két hónap elég volt ahhoz, hogy Kárpátoktól Adriáig sikraszáljon ellene... minden zsidó? Nem, azaz *nemcsak*; hanem minden szabadjóműves, minden radikális, minden szociáldemokrata és — nohát, ugye — természetes?

— Balthazár Dezső dr. magyar főrendiházi tag és református püspök ur. Egyszóval mindazok, akik eddig Agoston Pétert, a „nagy tudóst”, a „haladás zászlóvivőjét”, a „legkiválóbb magyar elmék egyikét” mint bálványt tisztelték. Szegény Agoston Péter, ha eddig azt hitté, hogy ő az, aminek rajongói hirdették, most kiábrándulhat önmagából. Ő a „sarlatán”, a „tudománytalan”, a „rosszhiszemű”, a „ferdítő”, az „elvakult antiszemita”. Hiába no: így mulik el a világ dicsősége!

Nagyváradon egy hónap óta bojkottálják Agoston Pétert. Ha látják az utcán, átmennek a tulsó oldalra (a galíciaiakban talán ki is köpnek), a kávéházakból, hol Agoston piccolózni szokott, tüntetőleg távoznak. „Nagyvárad társadalmi, bekeje fenekestől felfordult” — írja az *Egyenlőség*. Rögön írt ellene Antal (?) Sándor, „a kiváló író Nagyváradon, ki egy 50 oldalas füzetben lelkes zsidó szívvel és magyar temperamentummal verte vissza a támadást.” Harcba szállt vele Székely (?) János nagyváradi újságíró, meg Kecskeméti Lipót dr. a tudós nagyváradi főrabbi. Ez azonban meg mind semmi. Megszólt a zsidóság mellett (no, persze, hogy mellett), Balthazár Dezső református püspök is az *Egyenlőség* husvétü számában. Sőt ömeltősága már korábban sem tudta magát tartóztatni. Már március 10-ikén felajázta szívtáya őseitől örökölt íját a püspök főszekerestése alatt Debreceben megjelenő „Lelkészegetület”, az Országos Református „Lelkészegetület” hivatalos közlönye s vezetőhelyen elmélkedik „Két szürke felleg” címmel, a magyar közélet terén legújabb felmerült gondolkodásra készítő két momentumról. „Az egyik „szürke felleg”, mely a magyar horizontot a közelmúltban elborította — kérem, ne tessék nevetni, a „Lelkészegetület” írja — a zürichi nemzetközi katolikus kongresszus; a másik az Agoston Péter könyve.

Mindezeket a nagy dolgokat az *Egyenlőség*ből tudjuk meg. Ebben hangzott el a jelen sorok címében olvasható korszakos mondas is. Egész terjedelmében így: „... már most bejelentjük, hogy megfogjuk enni. Őt (Agoston) is és a könyvét is.”

Az ember szeretné azt gondolni magában: *büszkén szeretem a spanyolt és mosolyozni hozzá*; de a hely, ahonnan elhangzottak e szavak s azok, akik ki-

mondták, komollyá, szinte féltelmissé teszik a fenyegetést. Szegény Agoston Péterre rossz idők jönnek. Hiába járt máris Kanosszát, hiába írt a *Világba* egy kőrő, sőt könyörgő hangu levelet. Nincs igazalom, nincs kegyelem. Agoston Péternek vége. Aki nem akarja hinni, gondoljon Istóczyra, Verhovayra, Zimányra; Egánra és a többiekre. Az *Egyenlőség* világtörténelmi példákra is tud hivatkozni: Ramszeszre, Nabukodonozorra, Titusra és mint legújabbra — a muzsika cárra.

Van egy régi közmondás: aki a pápa husába harap, belehal. Nem tudjuk, igaz e még ez a mondas; de az igaz, főleg mostanában Magyarországon az, hogy, aki a zsidót bántja, elveszett ember.

Ugy hírlik, a fenyegetés első beváltása abban állott, hogy Agoston Péter könyve eltűnt a könyvtárból. Állítólag hirtelen összevásárolták az összes példányokat. Aztán megindult ellene a szóözön. Komoly és nem komoly írások az *Egyenlőség* ünnepi számában: Blau Lajos dr. az orsz. Rabbiképző intézet igazgatójától (8 és fél hasáb); Venetianer Lajos dr. úpesti főrabbitól (6 hasáb); Bernstein Béla dr. nyiregyházi főrabbitól (3 hasáb); Mezei Ernőttől (4 hasáb); Székely Ferenc főbankártól (3 hasáb); a szerkesztőtől Szabolcsi Miksától (3 hasáb) — benne nagy hozzászólás a *negyedmillió magyar zsidó hatonának*, kik a harcterén vérzenek és — nohát, ugye — természetes? — hét hasáb a lap első helyén Balthazár Dezső dr. református püspöktől.

Egyelőre ennyi. Folytatása következik. Ezért mondjuk mi, hogy Agoston Péter elveszett ember. Jobb lett volna neki, ha a könyve megírása előtt malomkövet kötöttek volna a nyakára s elűszeszítették volna a tenger fenekére.

Mi pedig tárgyilagos szemlélők módjára nézzük ezt az egyenlőtlen viaskodást. És megdöbbenünk ekkora faj, vagy vallási — vagy nem is tudjuk minek nevezni — öntudat és összetartás láttára és tiszteltellegyes féltelmemmel emelünk kaplatot előtte. És önkéntelenül kérdezzük: mi lenne az Agoston Péter ellenségeiből és a mi összes ellenségeinkből, ha bennünk, katolikus, keresztény magyarokban az ezredre lenne ennek az öntudatnak, szervezethez, tettekretegezettségnek?

Testvérek vigyázzunk!

Tíz év története.

A Székesfehérvári Hitelszövetkezet jubileuma.

Tíz esztendő századokra alapított intézmények életében nem nagy idő. Pénzintézetek az első tíz esztendő óta szinte számon sem tartják. Betétet, tartalékalapot gyűjtenek és jönevet iparkodnak szerezni.

A hitelszövetkezetek életében azonban az első tíz esztendő sokkal többet jelent. Ez alatt dől el, hogy életképesek-e és ezalatt bizonyítják be, hogy hivatottak-e arra a nagyfentőségű szociális munkásságra, amely rájuk vár. Minden hitelszövetkezet hivatott rá remek szervezeténél fogva, de nem mindegyik hivatott tagjainak érzéketlensége, vezetőségének rá nem termettsége miatt.

A Székesfehérvári Hitelszövetkezet, nemcsak tagjainak tisztultabb szociális felfogásában, de vezetőségének kiváló gyakorlati érzékében és tiszteltetelméltő idealizmusában olyan hatalmas erkölcsi erővel indult és rendelkezik mai napig is, hogy az intézmény első tíz éve a multira a legjobb bizonyítványt, a jövőre a legbiztosabb ígéretet jelenti.

Ennek a tíz évnek tehát igen tanulságos története van. A Székesfehérvári Hitelszövetkezetnek ugyanis nemcsak mint pénzintézetnek meglepő a fejlődése, de mint a legszebb szociális eszmék melegágyának, ami még ennél is több: *megvalósítójának* máris olyan multija van, amely előtt méltán emelünk kalapot.

Ott ringatták bölcsőjét a Székesfehérvári Ker. Munkáségyesületben. Az anyát megörölte az idő, elsorvasztotta a háború, az életös csecsemőből azonban kitűnően fejlett ifjú lett, aki már nemcsak, hogy gyermekbetegségeket

gelen esett túl, de van már öntudata és erős akarata is. Sőt érdekei is vannak már.

Pedig beh' szerény és lehangoló körülmények közt látott napvilágot. A munkáségyesület vasárnap délutónként egybesereglett harmincegyven jóakaratu tagja meglehetősen idegenül fogadta föltitkárának, *Ketskés Eleknek* szavait, amikor 1906 decemberében az alakítandó hitelszövetkezet ismertetését választotta előadása témájul. Sőt maga az akkori alelnök egyenesen le akarta inteni őt: *"Hát maga mi a csudát akar csináltatni ezekkel az emberekkel. A hat régi, milliókkal dobálódzó pénzintézetek mellé egy garasos hede-diket? Igazán kár a fáradságot!"*

Tiszta szerencse, hogy véletlenül vastejt emberrel volt dolga, akit még leinteni sem lehet, mert bizony aligha lett volna valaha is Hitelszövetkezet Székesfehérváron. A történeli igazság kedvéért itt feljegyezhetjük, hogy a föltitkár később annyira meggyőzte magát az alelnököt eszméje nagyszerűségéről, hogy a halvaszólóitnak hitt intézménynek ő lett az első elnöke és a leglelkesebb apostola.

Bár, amint a fentiekről is kitűnik, a magvetés csaknem teljesen feltöretlen ugaron kezdődött, a dolog hamar nyélbesült, mert már karácsonykor megalakult a Székesfehérvári Hitelszövetkezet 102 taggal és 316 üzletrezzel. Működését 1907 február 10-én kezdette meg, tehát tíz évvel ez előtt.

A szerény kezdet, szerény keretek közt indult. Ki gondolta volna tíz évvel ezelőtt, hogy ennek a vérszegény intézménynek 1917 ben akkora lesz a tartalékalapja, mint amekkora alaptőkével kezdette? Vagy ki hitte volna, hogy a szegény munkások *"garasos bankja"* tíz év múlva százszázalékkal rendelkezik, 6-700.000 koronás hadikölcsönt gyűjt és két millió forgalmat bonyolít le?

Tanulságul egyébként hadd álljon itt az intézet eddigi fejlődésének tükré, az alábbi táblázat.

	Megalakuláskor	1907-ben	1916. év végén
Tagok száma	102	—	567
Jegyzet üzletrezzekszáma	318	—	914
Üzletrezzek értéke	15900—	—	45700—
Befizetett üzletrezzek	—	10759—	37593—
Tartalékalap	—	3—	14842—
Külön tartalék	—	—	5200—
Érték díjalap	—	—	652—
Betétek	—	37437—	371562—
Heti betét	—	—	9474—
Kötelező kölcsön	—	48982—	208030—
Válto kölcsön	—	—	25985—
Földkölcsön	—	—	23533—
Központi földhitel	—	—	23539—
Központi betét	—	—	181594—
Lombard kölcsön	—	—	77628—
Kamat bevétel	—	1912—	25057—
Költség	—	149—	7142—
Osztalék	—	—	2243—
Nyeresség	—	199—	2812—
Hadikölcsön	—	—	668000—
Mérleg-tételek összege	—	49384—	1098158—
Forgalom	—	127870/40	2068960/17

Ezek a számok a Hitelszövetkezet pénzügyi fejlődésének sokat ígérő yolláról tanuskodnak. A kezdetben leicsinyelt intézmény

tagjai egyre szaporodnak, s ezzel ugy erkölcsi mint anyagi ereje gyönyörűen fokozódik. Ennek különben a legnagyobb bizonyítéka

maga a hadikölcsön nagysága: a Hitelszövetkezet a székesfehérvári pénzintézetek között ötödik helyre került, megelőzven néhány ötször, hatszor idősebb társát.

A fenti számok különösebb ismeretelésre nem szorulnak. Jónak látjuk mégis a sok közül egyre rámutatni: a *heti betétek* címmel feltüntetett 9474 koronára. Kétféle forgalom mellett kicsiny kis szám ugyan, de rendkívül nagy jelentőségű: a szövetkezeti tagok körében az adósságtörlesztésnek és vagyonygyűjtésnek nemsokára legkedveltebb módjáról beszél.

Az ugynevezett segélyegyletek ugyanis bármily nagyszabású eredményeket értek is el néhány évtized alatt a szegényebb néposztály lábraállításában, mindig érzéniök kellett, hogy tagjaik az 5-6 éves évtársulatok nyugét néha igen keservesen viselik. A hat év alatt ugyanis az életben igen gyakran jönnek olyan fordulatok, amikor nehéz kötelezettségein, leköltötségén szeretne az ember valamiképp változtatni. Már most, ha valaki egész anyagi és erkölcsi erejét latbavette azért, hogy valamelyik egyetlent szerzett kölcsönrel fontos vállalkozását megoldja, hat éven belül csak tekintélyes anyagi és erkölcsi veszteségek mellett volt módjában terhein könnyíteni. esetleg újabb, még kedvezőbb vállalkozásba fogni. Amíg tehát az egylet évtársulatos formájában nagyon jó segítőtársa lehetett némelyeknek, addig sok embernek nehéz nyűgév is válhatott.

Ennek felismerése vezette a Hitelszövetkezetet, amikor az ő sajátos hitéletrendszerét megalakította. Sietünk följegyezni, hogy erről az eddigi tapasztalatok a legszebb bizonyítványt állították ki.

Lényege a következő: egy-egy betét heti 20 fillér fizetését jelenti, mint a segélyegyletekben általában. A befizetések azonban nem kötelezők hat esztendőn át, hanem azokat minden év végén 5 százalékos kamataikkal együtt vagy a felvett kölcsön törlesztésére, vagy a tag rendes betétjének garapítására fordítják. A segélyegyletben tehát pl. 3000 korona kölcsön mellett hat esztendőn keresztül nemcsak az évi 520 koronát kell heti 10 koronánként befizetni; de a 180 koronányi kamat is végig ugyanaz marad. Igaz, hogy a hatodik év végén egyszerre megszűnik mindkét kötelezettség; de sokszor áll elő olyan helyzet, amikor a kezdetben vállalt 700 koronás évi befizetés igen nehéz teherre válik.

A Hitelszövetkezet hitbetétjeivel a felvett tőke évről-évre nemcsak elméletileg, de a valóságban is egyre kevesbedik; tehát a fizetés

Év	Fa	Szén	Évi bevétel	Megtakarított összeg
1907.	1500 q.	2200 q.	11390 kor.	1252 kor. 90 fill.
1908.	11600 "	4500 "	49224 "	5906 "
1909.	28500 "	6300 "	94800 "	8532 "
1910.	11950 "	1960 "	35306 "	3177 "
1911.	8400 "	2490 "	24652 "	2465 "
1912.	7920 "	5780 "	60510 "	4840 "
1913.	19670 "	9350 "	82292 "	7269 "
1914.	12160 "	6120 "	71733 "	8249 "
1915.	160 "	1400 "	13959 "	1697 "
1916.	300 "	2700 "	18603 "	4922 "
102160 q. 42800 q.			462269 kor.	48313 kor. 65 fill.

Meg kell azonban jegyezniük, hogy ezek a számok csak arról beszélnek, hogy hány ezer koronát takarítottak meg a szövetkezet tagjai a közös beszerzés révén; az azonban minden értelmes

terhe mindig könnyebbé válik. És még egyet! Az egyletek alapszabályainál fogva nagyobb kölcsönkért könnyelenek hihetetlen magas hitbetétet követelni, a *Hitelszövetkezet a betét nagyságát a kölcsön nagyságától függetlenül, adósnak anyagi erejéhez mérten szabja meg.*

A segélyegyletek pl. 30.000 koronás kölcsönt csak ugy folyósí tanak, ha az adós kötelezettségeit vállal, hogy az évi 1800 korona kamaton kívül hetenkint 100 K-t, évenként 5200 koronát, a kamatokkal együtt tehát 7000 koronát befizet hat éven keresztül minden évben. Még lehet, hogy a hitelszövetkezet ugyanolyan anyagi biztosíték mellett felével is beéri.

Látható mindezekből, hogy a Székesfehérvári Hitelszövetkezet vezetői a hitelügynek kielégítésében is hivatása magaslatán áll. Talán még fontosabb azonban a hitelszövetkezetnek az a tevétevényessége, ami e szakmából ki nem tűnik, mégis sok-sok tízezer korona megtakarítását jelent nemcsak a saját tagjai, hanem a város egész közönsége számára.

Már dr. Lakatos Frigyes, volt székesegyházi karkáplán, most bícskei pl. bános, a hitelszövetkezet első elnöke, átértette azt a nagy hivatást, ami ennek az intézménynek anyagi és különösen erkölcsi erejében rejlik. Nemcsak legüdvösebb mozgalmaknak vált megindítójává, hanem a fontosabb háztartási és gazdasági körtöknek közös beszerzése révén tagjainak javára szinte hihetetlenül megtakarításokat is ért el.

Arról nem is beszélünk, hogy a szövetkezet mindjárt a kezdet kezdetén különféle, maig is használatban levő gazdasági gépeket szerzett. Ennek az üdvös gondolatnak megvalósítása tulajdonképpen még csak ezután következik, amikor a hitelszövetkezet lesz az az erő, amely gazdáinkat az eddiginél is eredményesebb gazdálkodásra rásegíti.

Arról sem beszélünk, hogy a szövetkezet néhány száz darab olcsó zsák, egy-egy waggon burgonya, cement, mész, tölgyfaduc, stb. beszerzése révén hány ezer száz koronát csusztatott vissza, tagjainak zsebébe. E téren is eddigelő ugyszólván csak a járnitanuló kisgyermek lépéseiről emlíkezhetnénk meg. A leszárt tapasztalásokkal gazdagabb igazgatóságra tekintetben még igen nagyfentőségű feladatok megoldása vár. Bizton hisszük, hogy meg is oldja azokat.

A tüzelő anyag megszerzése és az árak szabályozása terén azonban máris igen biztató eredményeket mutatnak az alábbi számok:

Év	Fa	Szén	Évi bevétel	Megtakarított összeg
1907.	1500 q.	2200 q.	11390 kor.	1252 kor. 90 fill.
1908.	11600 "	4500 "	49224 "	5906 "
1909.	28500 "	6300 "	94800 "	8532 "
1910.	11950 "	1960 "	35306 "	3177 "
1911.	8400 "	2490 "	24652 "	2465 "
1912.	7920 "	5780 "	60510 "	4840 "
1913.	19670 "	9350 "	82292 "	7269 "
1914.	12160 "	6120 "	71733 "	8249 "
1915.	160 "	1400 "	13959 "	1697 "
1916.	300 "	2700 "	18603 "	4922 "
102160 q. 42800 q.			462269 kor.	48313 kor. 65 fill.

ember könnyen elgondolhatja hogy a kereskedők sem adhatták a szénét, fát nagyon drágán, ha a szövetkezet olcsón juttatta tagjainak. Már most hogy hány ezer ezer koronával kapta olcsóbban a

nagy küzönség az utolsó tíz esztendőben, amióta a hitelszövetkezet árszabályozó gépezete megindult, azt a rendelkezésünkre álló adatok alapján a következőképp állítottuk össze:

A hitelszövetkezet tízévi, 462.269 koronányi árbevételével szemben a helybeli kereskedők a szóbanforgó cikkek eladásakor 5084900 koronányi forgalmat értek el. A szövetkezet — nem számítván azt a nagyobb arányszámú megtakarítást, amit saját tagjainak biztosított, — ármérséklő erejével általában 4-6%-kal csökkentette az összes forgalomba került, hasonló cikkek árát, vagyis ekként 233.905 koronával gazdagította Székesfehérvár fogyasztóit az elmúlt tíz év alatt.

Ez ugyan azt jelenti, hogy a kereskedők bevétele kevesebbedett, de nem jelent számukra ugyanannyi veszteséget is, mert a lehető legútszótremelőbb versenytárs ármérséklő működése, ha némelyek elmaradt haszontól foszt is meg, jórészen a bevételük és értékesítés szolidaritás eredményezi. Hogy pedig mekkora szükség van a szövetkezet ármérséklő erejére, annak legjobb bizonyítéka a háború, amikor a konjunktúra annyira magával ragadta egyes kereskedőnket, — hogy tekintettel a kielégíthetetlen, tehát versenytárs által szabályozhatatlan, óriási keresletre, itt-ott 30—35 százalék kal is magasabb árt szabtak, mint a szövetkezet!

A Székesfehérvári Hitelszövetkezet működése óta tehát:

a fa és szénkereskedők forgalma	5.084.900 K volt
ármérséklés címén a közönség megtakarított.	233.905 K
a szövetkezeti tagok külön is megtakarítottak	48.313 K
Székesfehérvár fogyasztókossága tehát a tízévi alatt összesen	282.218 koronával szerezte be olcsóbban tűzélő szükségletét, mint a hitelszövetkezet működése nélkül beszerezhetette volna.

Vészkiárat.

Tegnapról mára arra ébredt az ember, hogy új szállóige született: vészkiárat. A története ismerős. Valaki a husvét alatt betévedt a székesgyházba. Zsufoltan tele volt. Riasztó érzések fogták el, annyira, hogy imádkozni sem tudott. Helyette működésbe hozta képzelőtehetségét. Tűz, pánik, zúrvagar, kevés kijárat, óriási tölöngés, az emberek százával agyotaposrák egymást, nyganannyi benreked, meghal. Brrr. Erről írni kell. Ez írt. Az újságfesztek még meg sem szárad, a hivatalos irások is megindulnak, az egész levegő tele lesz a vészkiárákkal. A vészkiárok történetét két oldalról szándékozunk megvilágítani.

Egyik: Az újság felhívja a figyelmet a templomok állítólagos, súlyos kőveszélyességére a vészkiárok hiánya miatt. A hatóság azonnal megmozdul és cselekszik. Magát a tényt tekintve, feltétlenül elismeréssel

kell adoznunk érte. Csak azután állandóan tapasztaljuk ezt a gyorsaságot. Állandóan tapasztaljuk, hogy gyors intézkedés következik a hibák, a visszahívások elintézésére. Nemrég esett szó például arról a súlyos bajról, hogy csecsemők, szoptató anyák nem tudnak tejhez jutni. Többször rámutattak azokra a viszás helyzetekre, amelyek a polgárságra nehezdednek a legfontosabb élelmiszerek beszerzésénél. Ezeknél nem tapasztaltuk a nagy gyorsaságot. És még sok egyéb dolgot is sorolhatnánk fel, amelyeknél nem volt észlelhető ez a hirtelen megmozdulás.

Erre ugyan azt mondhatják, hogy a vészkiáratokról már egész aktszódomó pihen valahol, most csak felmelegítésre az ügynek az, ami történt. Hát akkor az újra szönyegre hozatal boszorkányos gyorsaságot elintézésre a megbámulandó. Szerencsén, ha e bámulatra állandóan és következetesen adnának okot.

A másik: Előrebocsátva megjegyezzük, hogy a templomi vészkiárok ügyének tárgyalásakor minden vallás templomát érintjük, hogy egyesek ne klerikális dolognak tekintés az egész házasságot. Valamennyi templomról elmondható ugyanis, hogy kevés a jaja van. A reformátusról, az izraelitákról egyaránt. És még feltétlenül jó volna, ha több kijárával rendelkeznenek és ha lehetséges, tessék megis csinálni. De semmi értelme hiszen oly rémképekben lefesteni a veszedelmet az ajtók kevésége miatt. Történhetik veszedelm, igaz. Néha zsufoltva van a templom, igaz. (Sajnos, hogy csak néha.) Az ajtó is kevés egyik-másiknál, igaz. Veszedelem esetén azonban a mostaniak is minden baj nélkül megförténhetik a kivonulást, ha teljes fejtelenség nem üti fel magát. Ez esetben pedig lehet kétszer annyi ajtó, akkor is katasztrófák történnék, a kijárat a zúrvagar esetén mindig kevés. Nagy katasztrófák történtek már, pedig volt elég kijárat, de nem volt lélekjelenlét, nyugalom, rend, amire ily esetekben nagyobb szükség van, mint a sok kijáratra.

Ha én annyira veszedelmeknek találnám (különben enélkül is megtenném) a templomokat szerencsétlenség esetére, nem annyira az ajtókérdést tartanám máról-holnapra szükségesnek megoldani, (mert hiszen ez nem megy így), hanem a közönség kitanítását a baj esetére. Ez nem kerül semmi nehézségbe. De egy stilszerű épületen nem lehet csak egy ajtótak történi.

Végeztül pedig ennyit mondom: a legmerészebb fogadást álom, hogy veszedelem esetén Székesfehérvár összes templomából minden baj nélkül ki-menekülhet a közönség, ha pánik nem keletkezik. Eny: csinálhatunk négyezer annyi ajtót, veszedelem esetén sokan halálukat leihetik, ha zúrvagar keletkezik, ha fejt, ezazt vesztí a publikum. Ez így van kérem. A megtörtént esetek adnak nekem igazat. *Contra factum* pedig *non valet argumentum*.

87.000-5000-2000

A legszomorubb számok, melyek a háború véres és gyászos szantengeréből is borzalommal emelkednek ki.

87.000 magyarországi hadiárva. Nem kerekszám, egyre nő és még nőni fog. Ez a hivatalosan megállapított szám is nem öleli meg föl a teljes anyagot, a melynek összegyűjtése még folyik, de már elérte így is a szomorú, rettenetes magasságot. 87.000 elhagyott, siró gyermekarc. Keresve hiába tekint vissza. Rajtuk segíteni kell mindenki nek. A kik átéltek a viharos idők rettenetességét, teljes, forrón lüktető szívvel, teli marokkal kell, hogy feljűjk forduljunk, előbűk siessenek. A haza árvai ók. Nem szabad és nem lehet elpusztulniok.

5000 azoknak a harcosoknak a száma, a kiknek nincs lába és 2000, a kiknek nincs keze. Tetheten, szerencsétlen emberek, a munka, a megélhetés békés mezéről a háború örökre elűzte őket. Haláluk napjáj viselni fogják a háborút. Az államnak, a társadalomnak kell puha, meleg szeretettel felkarolni, hacsak a pusztá megélhetőség is. Otthont kell nekik teremtenünk, a kik örökre vérző sebbel támolyogtak vissza közénk a földült csataterékről.

HIREK.

— Háziasszonyok közgyűlése. A székesfehérvári Kath. Háziasszonyok egyesülete s annak kebelében működő Cseléd Otthon ma, pénteken délután 4 órakor tartja évi közgyűlést a belvárosi Kath. Kör helyiségében.

— Katona kiűntetések. Vidor Ernő 69. gyalogezredbeli főhadnagy a Signum laudiszt kapta. Krausz Tivadar százados, aki hosszú időn keresztül a székesfehérvári hadikórházakban fejtett ki nagyarányu tevékenységet, kiváló szolgálataíért a koronás arany érdemkeresztet kapta.

— Gyulanap. Dr. Saaja Gyula polgármestert névnapja alkalmából sokan üdvözölték. A város tisztikara dr. Kerekes Lajos főjegyző vezetésével tisztelgett a polgármesternél. Ismerősei és jóbarátai szintén számosan felkeresték. Hasonlóképen ösztinte és meleg ünnepiesen részesítették dr. Lauschmann Gyulát, Fejérvármegye tiszti főorvosát. Dr. Lauschmann Székesfehérvár irógardájának egyik illusztris tagja, a helybeli zsumalisztikának szintén előkelő művelője és támogatója.

— A miniszterelnök a Hadsegélyzőtőz. Gróf Tisza István melegehangú levelet íntezett a székesfehérvári és Fejérvármegyei Hadsegélyző Bizottsághoz "Ez abban elismerését és dicsőretét fejezi ki azért a nagyarányu munkásságért, amelyet

egy év alatt kifejtett. Levelében a további tevékenységére bizdit, s figyelemmel fogja kísérni a dicséretes hadijótékonyágot.

— A Borzalmas hajókatásztrofa. Az olvasóközönség részletesen ismeri már annak a borzalmas hajókatásztrofának háttörzongató történetét, amely a vármegye szélén történt a Dunán. Fejérvármegyéet egészen közelről érinti a megrendítő szerencsétlenség, mert a hajó utasai között többen voltak megyebeliek. Hogy ezek közül kik veszték el, kik sebesültek meg, még most nem tudjuk. Csak pár nap múlva lesz ismeretes az a halálstatisztika, amely Fejérvármegyéet a legközelebről fogja érinteni. Eddig még a vármegye dunamenti községeinek áldozatai nem fordultak el.

— A felmentési kérék várokozási engedélye. Az eddigi bevonulásoknál az volt a gyakorlat, hogy a felmentésért folyamodóknak, amennyiben a bevonulás idejéig nem érkezett meg az elintézés, a katonaiügyszotyá-vezetője, illetve a főszoababrák várokozási engedélyt adhatnak, először 6 és szükség esetén további 4 hétre. A hadügyminiszterium legújabb rendelete, amely most érkezett a városhoz és a vármegyehez, másként intézkedik és nagyon korlátozza a várokozási engedélyek kiadását. E szerint a bevonulni tartozók csak abban az esetben kaphatnak halasztást, ha távozásuk a közérdekbe ütköznek, ha a mezőgazdasági munkákban vagy más közérdekű üzemben ezáltal fennakadás történnék. A többi felmentés kérék minden körülmények között tartoznak bevonulni, ha a terminusig felmentésük nem érkezik meg.

— Ez a forradalom még nem az igazi. Ki vonhatná kétségbe az orosz forradalomról mondott e véleményt, mikor az itt elhelyezett orosz hadifoglyok állíjják ezt! Mást vártak és várnak ók is és mi is az orosz forradalomtól. Hogy mi történi a világ legnagyobb kiterjedésű birodalmában s hogy a hozzánk eljutó angol cenzúrán át megrostált sötét megfogalmazott hírekből, melyek nekünk beszámoltak a forradalomról, mennyi az igaz, azt sem mi, sem az itteni oroszok nem tudják. De érzik és tudják, hogy a mostani forradalom, melynek eredménye nem hozta meg a várva-várt "mir" t, nem lehet az igazi s jónni fog és jónni kell egy olyan forradalomnak, mely gyökeresen szaktitani fog az angol háborus örüllett és ki fogja erőszakolni, ha még oly erőbe, verbe is fog kerülni, a békét. Addig nem lehet véglegesen lezárni az orosz forradalom aktáit, még nem születik meg az öszintén békét kereső orosz kormány, mert a jelenlegi nem az. Várjuk tehát türelemmel, hogy beteljesüljön az oroszok megféléja s egyszer csak meglesz az igazi orosz forradalom s ezzel karöltve a béke.

— Rövid hírek.

Rokkant katona felügyelői állást kaphat a telerpályaudvar iarakatáránál. Jelenkezni a Hadsegélyzőben, vagy Bemerdter Edénél lehet, (Nagy Sándor-utca.)

Részgálc épkezett Székesfehérvár szőlősgazdái részén 6 máter-mázsa részgálc érkezett. Oltványként ebből egyes gazda felült kap.

A tábori posta áramintaküldeménye sulya. A hivatalos lapban közölt kereskedelmi miniszteri rendelet szerint április 1-től kezdve csak 500 grammig terjedő sulyal bíró áramintaküldeményt lehet a tábori (haditáp, postahivatalokhoz küldeni

Vasárnap délelőtt egy urinó a ciszterciák templomában a baloldali negyedik padsorban otfolejtette fekete selyem esernyőjét, sötét barna kampós nyele van. Aki megtalálta, vagy tévedésből elvitte, sziveskedjék lapunk kiadóhivatalába behozni. Illo jutalomban részesül.

Sonkatolvajok Sárpentelén. Kellemetlen, de inkább sulyos anyagi kárt jelentő, kínos meglepetés érte Szabó János sárpentelei plebánost husvét reggelére. Élés-kamrájából 8 sonkát és 16 tábla szalonnát elloptak mintegy ezer korona értékben. A tolvajnak a helyi körülményekkel nagyon ismerősnek kellett lennie. A károsult plebánosnak feljelentésére a csendőrség érelves nyomozást indított s nagyon valószínűleg rövid időn belül kézra kerül a tolvaj, hogy elvegye méltó büntetését.

Közgyűlés. A székesfehérvári fővárosi szt. Imre hercegről nevezett kisededőv egyesület április 15-én délelőtt 11 órakor a város-ház tanácstermében közgyűlést tart, határozatképtelenség esetén a közgyűlés fél 12 órakor tartatják meg

Ö. H. J. A városi Ö. H. J.-nek szombat délután 5 órára hirdetett gyűlését hétfő délután öt órára tették át, mert az albizottság elnöke és a főispán szombaton távol lesznek. A gyűlés megváltozásának idejét a titkári hivatal ez uton is tudatja a városi Ö. H. J. albizottság összes tagjával. A vármegyei Ö. H. J. első gyűlését, amely folyó hó 20-án délelőtt 11 órakor lesz az árvaszéki tanácssteremben a vármegyházán, nagy szorgalommal készíti elő dr. Kégl Károly árvaszéki ülnök, az albizottság eladója és a titkári hivatal.

Felmentettek igazolása. A felmentettek reviziójáról szóló rendelet ma érkezett meg Székesfehérvárnak s a legközelebbi napokban hirdemény útján tudják meg a felmentettek, hogy miként kell jogcímüket igazolni.

Április 11. A hivatalos ünnepet Székesfehérvár iskolái a szokásos keretek között tartották meg. Az ifjúság reggel szent misén vett részt, s utána az egyes tanintézetekben kisebb szabásu iskolai ünnepeket tartottak.

— **Szeplő, májfit, pörbenés, arctisztatlanság** ápolására biztos hatásu szer a „Korona tejkrem” (ezelőtt Crème de Laktéine), mely párszori használat után az arcot bársonysimává és hófehérré teszi. Egy kis tégely 1:20 K. Nagytégely 2 K. Kapható Szűts Róbert gyógyszerárban.

Köhögés ellen kitünően bevált, háziszere a Störk-pasztila. Egy doboz ára 60 fillér. Kapható Szűts Róbert Károly király-téri gyógyszerárban.

— **Bojtorján hajszesz** korpasodás, hajhullás ellen; füvege 1 korona, 30 fillér. Kapható Szűts Róbert gyógyszerárban.

Petróleum árusítás Székesfehérvárott.

Székesfehérvár 46 hordó petroleumot kapott s azt a következő kereskedők fogják árusítani:

Székesfehérvár szab. kir. város polgármesterétől,

3560/1917. sz.

Hatósági hirdetés.

Értesitem a közönséget, hogy április 17-én 46 hordó petroleumot árusítás alá fogok bocsájtani. Az árusítás 23 kereskedőnél történik, azoknak névsora a következő:

Hollander és Hári Budai ut, Bruszt Ármán, Deusch Kálmán Vásártér, Fekete Mihály Öreg utca, Grünfeld Adolf Palotai utca, Hermann Mihály Tobak utca, Heumann József Széchenyi utca, Karl József és Fia Nádor utca, Keresztény Fogyasztási Szövetkezet Szögyény Marich és Zámoly utca, Krausz Lajos Királykut utca, Márkusz Deák Ferenc utca, Márton Soma Malom utca, Ofner Mór Szögyény Marich utca, Rauchmann Józsefné Palotai utca, Renner Istvánné Csonka utca, Süsz Sándor Széchenyi utca, Schönhejn Fáni Budai ut, Schwartz Sándor Osz étea, Spránitz Alajos Öreg utca, Vértes Aladár Király-sor, Weisz Sámuel Kecskemét utca, Wrabel József Deák Ferenc utca.

A beszerzés jegyek ellenében történhet akként, hogy akinek gáz, vagy villanyvilágításuk van, azoknak is, akiknek nincs 2 literre szóló „március” jelzésű jegyet adunk.

Ilyen jegy ellenében a kereskedő köteles köölaajt adni, amíg a két hordó készlet tart. Ha a neki átadott petroleumról márciusi jegyekkel elszámolni nem tud, kihágásért megbüntettetjük.

Korábbi kiadott jegyek érvénytelenek.

Székesfehérvár, 1917 április 12.
Dr. Saára Gyula polgármester.

SZINHÁZ

Az Uránia mozgószínház hírei.

Az árvaház leánya. Az Uránia színház igazgatója közli: Pénteken és szombaton az Uránia színház műsora ismét szencziós lesz *ASTA NIELSEN* és évadban IV. filmje, az „Arvaház leánya” kerül színre. Amilyen pajzán és csapongó volt a „Vica a nevelőben” című vígjátékban, épp oly komoly és művészi ebben a 4 felvonásu drámában. A cselekmény mindvégig lebilincselő és izgalmas. Vasárnap egyenapos műsorkeretben a kedvelt Villy Karfiol vígjáték sorozat III. a „Füldő szépe” kerül színre.

Apolló mozgószínház hírei.

Mese az írógépről. Az Apolló színház igazgatója közli: Sok száz-ezer példányban fogyott el a könyves boltokban Szomaházy Istvánnak ez a regénye. Szomaházinak ezt a nagyszerű regényét Korda Sándor filmre alkalmazta és a hírneves Corvin-filmgyár hozta forgalomba. A filmregény főszereplői: *Berky Lily*, csodálatos művészettel személyesíti Vilma szerepét, továbbá *Dr. Janovics Jenő* és *Kürthy György* elsőrangú alakítást nyújtanak. A rendezés is

mintaszerű. Ez a filmjudozásig melyet pénteken, szombaton és vasárnap mutat be az Apolló-színház, valóban diadala a magyar kineamatográfának. Előadások pénteken és szombaton fél 7- és fél 9 órakor vasárnap 3, 5, fél 7- és 9 órakor. Rendes helyárak.

APRÓHIRDETÉSEK

Hetiplaci árusok jó mellékesre tehetnek szert, ha árujuk mellett újságeladással is foglalkoznak. Legjobb kereset. Bármikor lehet jelentkezni a kiadóhivatalban.

Kereskedőknek üzleti érdekük, különösen a külvárosi kereskedőknek, hogy boljukban helybeli újságot is áruljanak. Emellett jó mellékes is, különösen a mostani árhiányos világban. Az árusítás bizományként történik, az esetleg megmaradt példányokat visszazámítják. Üzleti elárusításra bármikor lehet jelentkezni a kiadóhivatalban. Levél, telefon útján is elintézhető. Telefon 208.

Lapkihordót, aki állandó helyekre hordja az újságot, felvesznek a kiadóhivatalban. Jó keresethez jut és mint mellékes foglalkozás is üzhető. Utcai elárusításra is felvesznek több lapárusítókat a kiadóhivatalban. 14 éven felülieket már alkalmaznak. Kitünő keresethez jut és mellékes foglalkozásként üzhető. Jelentkezni a kiadóhivatalban lehet.

Eladó Berényi ut 4. sz. ház Antal Jánosnál.

60 hektó 1915 iki, **20 hektó** 1916-iki termései badacsonyi-kis-örsi bor eladó. Vásár tér 17. Szalaynál.

Megvetelre keresek kétfogató lóigaszerszámbhoz használt kettős gyepőt vár nélkü.

Eladó három darab egyéves sovány sertés. Templomköz 7. Felsőváros.

Bolti leány felvétetik, Rotter dohánytörszédjében. Kossuth-u.

Egy tanuló vagy mindenes fiu felvétetik, Pete műterem.

Kis mindenestűt felvesz az Egyházmegyei Könyvnyomda, Szt. István-tér 1. sz.

Napszamos munkára évi rendes fizetés és magas jutalék mellett megbizható, idősebb embert keresnek. Jelentkezni mindennap déli 12-től 2-ig lehet Széchenyi-utca 26. sz. a.

Uránia színház.

Pénteken és szombaton, április hó 13 és 14-én

ASTA NIELSEN

filmszenzációja!

Az árvaház leánya.

Dráma 4 felvonásban.

Remek pótműsor.

Előadások fél 7 és fél 9 órakor. Rendes helyárak.

Orlási ribizke és bőtermő málnatövek, biborpiros százsorszép, eper- és nefelets palánta kapható Széchenyi-utca 26. sz. a.

Több teljesen jókarban levő vaskályha eladó. Széchenyi-utca 26. szám alatt.

Megbizható fuvaros évi 5000 (ötezer) korona biztos keresettel alkalmazást nyerhet. Jelentkezni mindennap déli 12-től 2-ig lehet Széchenyi-u. 26. sz. a.

Alkalmas könyvajándékok.

a Szociális Missziótársulat kiadásában megjelent:

Prohászka püspök: „Elmélkedések az Evangéliumról” című műnek bővített és 10 kisalaku kötetre osztott kiadása.

1. **Roréte coeli** vászonkötésben 2— K.
2. **Gloria in Exelsis** vászonkötésben 2— K
3. **Jordán partjától Táborhegyig** 3— K
4. **Táborhegytől Bethániáig** 2:20 K
5. **Bethániától a Golgotháig** 2— K
6. **A kereszta alatt** 2— K
7. **A feltámadott nyomában** 2:40 K
8. **A Szépszeretet Anyja** 2— K
9. **A pünkösdi lélek** 1:60 K
10. **A tulvilág tornácaiban** 1:40 K

Januártól kezdődőleg tekintettel a felemelt nyomdaárakra könyveink árát 20 százalékkal felemeljük.

Itt jelent meg Foerster tanár alatt tetsorolt 2 világhírű műve: Az élet művészezte kötve 4:40 K
" " füze 3— K
" " jellem 3:20 K
" " kötve 4:50 K

Kapható a Szociális Missziótársulat kiadóhivatalában (V. Gízela tér 3.) és minden nagyobb könyvkereskedésben.

Apolló - színház.

Pénteken, szombaton és vasárnap:

(április 13., 14. és 15-én)

A magyar kineamatográfia diadala!

Mese az írógépről

Filmregény 4 felvonásban.

Szomaházy István

regénye után filmre

alkalmazta:

Korda Sándor

Főszereplők:

BERKY LILY,

Dr. Janovics Jenő,

és Kürthy György.

Remek kiegészítő műsor.

Előadások: pénteken és szombaton fél 7 és fél 9 órakor. Vasárnap 3, 5, fél és fél 9-kor.

Rendes helyárak.